

«Det du e', har eg vore – og det eg e', skal du verta!»

Den fasen av aldersdemensen da minnet begynner å svikte mens den demente er klar over det, kan være smertefull og bitter, men kan også ha sine underfundige sider. To små – helt korte – historier kan illustrere det.

Overskrifta er et sitat fra mor mi, som i sine siste leveår ble senil dement. Hun skjønte at hun var i ferd med å sløves og at hukommelsen stadig ble dårligere. På en biltur rundt i byen mens jeg var i turnus på Gjøvik, klarte nok ikke sønnen helt å skjule sin lett oppgitte irritasjon da hun for tolvte gang spurte hvor mange innbyggere det var i Gjøvik nå. Reaksjonen fra henne kom skarpt på hennes klingende harddagerdialekt: «Eg høyrer at eg har spurt før!» Og så kom

fyndordet i overskrifta, den satt som «kniv i veggen», og sønnen har husket den og gjenfortalt den til denne dag!

Men det jeg egentlig skulle fortelle var ei anna historie, fra samme turnusperiode, og med samme klangbunn. Det var primærvakt på kirurgen, det var rundt midnatt, og inn kom ei gammel dame fra Toten, 87 år, med brukket lårhals. Som vakthavende turnuslege tok jeg opp journal, og skjønte at orienteringsevna nok var noe svekka hos den eldre damen. Jeg ville høre om hun bodde aleine, og eventuelt hvordan det skulle gå nå. Da så hun opp på meg og svarte: «Nei, je bur sammen med mæ'n mor å a' far, je.» Men da hun så mitt overbærende smil, la hun raskt til: «men dom æ' grådi' gamle, dom æltså!»

Ivar Skeie

I denne spalten ønsker vi å trykke kasuistikker som har gjort spesielt inntrykk og som bidragsyterne har opplevd som spesielt lærerike. For har vi selv lært noe i slike situasjoner, vil det som oftest også være av interesse for andre. Og vi vil gjerne ha en kommentar til slutt om hvilke tanker du har gjort deg rundt denne opplevelsen. Bidrag sendes Ivar Skeie (red.) ivskeie@online.no. Kast dere frampå, folkens!

Lærerike kasuistikker

Det er i møtet med pasientene det skjer.

Det gyldne øyeblikk. I grunnutdanningen,

på kurs og i veiledningsgruppa lærer vi teknikker som

skal finslippe kunsten å møte mennesker som trenger hjelp. Det var etter å ha delt en videokonsultasjon

med veiledningsgruppa jeg fikk inspirasjon til å prøve noe nytt med en av mine kjære «gamle damer», med uventet resultat.

Astrid er 80 år. Hun hadde en vanskelig barndom som fosterbarn. Hun giftet seg tidlig. Mannen var fisker og var borte i lange perioder. Når han var på land var hjemmet preget av en autoritær mann som styrte med jernhånd, både bokstavelig og billedlig. Jeg lærte henne å kjenne i forbindelse med at mannen ble syk for mange år siden. Hun bor nå alene i et hus uten naboer og venner i nærheten. Hun har i mer enn ti år vært plaget med residiverende depresjoner preget av apati, initiativløshet og trøtthet. Vi har flere ganger vært innom årsakene til hennes plager. Vi hadde en ikke uttalt enighet om at depresjonene nok hadde sin årsak, men at det ville ha liten hensikt å snakke om det. I perioder hun har vært plaget, har hun kommet til kontoret regelmessig omtrent hver tredje uke. Konsultasjonene var korte og ukompliserte. Hvordan har du det? Hvordan fungerer medisinen, sover du om natta, har du spist noe. Hvordan går det med datter og barnebarn? Vi har prøvd behandling med en rekke forskjellige antidepressiva, som har blitt seponert enten grunnet manglende effekt eller bivirkninger. ECT behandling har også vært vurdert, men hun har ikke ønsket det. Hun har blitt henvist til psykiater uten at noe særlig kom ut av det.

Hun hadde en svært fin sommer. Barnebarna hadde vært på besøk nesten hele sommeren, noe som gledet henne. Hun var aktiv, ved godt mot og følte at energien hadde kommet tilbake. Men da hun kom til kontroll i september, var hun igjen svært tung og trøtt. Residiv. Som mange ganger tidligere når Astrid har kommet til meg på kontoret følte jeg meg maktesløs. Ingenting hjelper jo. Jo da, noe hjelper: Hun var jo mye bedre i sommer når barnebarna var på besøk. Kanskje kan jeg få henne til å fokusere på det positive i dette og slik bidra til å snu hennes depressive tankebaner. Kanskje kan hun selv finne gleder i livet som hun kan hvile i når tunge perioder kommer. Kanskje kan jeg få henne til selv å komme med forslag til tiltak som kan bedre hennes depresjon. Tenkte jeg.

Jeg hilste på henne og spurte som vanlig hvordan hun hadde det. Hun svarte at det var ille, at hun var så trøtt og at hun følte at hun ikke orket noen ting. Hun satt tung og stille i stolen. Trøtte øyne og stiv i ansiktet. «Ja vel» sa jeg. Hendene i fanget. «Kan du fortelle noe mer om hvordan du har det» spurte jeg. «Jeg er så trøtt» sa hun. Grå og sliten.